

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Szabálysértések felderítése

Szerző: dr. Vidáné dr. Zselenkó Márta

Miskolc, 2017. január 05.

I. A szabálysértési jog kialakulása

A bagatell bűncselekményként is aposztrófált szabálysértést átölelő szabálysértési jog több jogterület, így a közigazgatási jog, valamint a büntető jog számos elemét magán hordó úgynevezett „vegyes jogi karakterű”¹ jogterület.

A szabálysértési jog kialakulásának vizsgálatakor az elmúlt, mintegy kétszáz év legfontosabb mérföldköveit, normaszövegeit szeretném felsorakoztatni. Jelen a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényünk (továbbiakban: Szabs. tv.) létrejöttét megelőzően említést érdemel kronológiai sorrendben az 1843.évi Deák-féle anyagi jogi javaslat, az 1879. évi XL. tvc. a kihágásokról és annak módosításairól, továbbá az 1999. évi LXIX. törvény és módosításai. A 19. század közepére egyre nagyobb számot öltöttek - a gazdasági helyzet okán is - a kisebb, ártó, de már szankcionálást kívánó olyan magatartások, amelyek a „megszokott” bűncselekmények súlyával ugyan nem értek fel, de már zavaró, jogbiztonságot veszélyeztetően jelentek meg.

Ennek köszönhető, hogy felmerült az igénye, ezen jelentéktelenebb súlyú normaszegések, úgynevezett kihágások egységes szerkezetben történő szabályozásának, mely nyomás hatására megszületett a „*Deák Ferenc által elnökölt kodifikációs bizottság részéről kezdeményezett és összefoglalt anyagi jogi javaslat, melyet „Deák-féle btk.-nak nevezünk*”².

Ez ismert dichotóm felosztása alapján büntettek és kihágások rendszerét különítette el. Az újdonság erejével további finomítást tartalmazott első hatályba lépett büntető törvénykönyvünk az 1878. évi V. tc., a Csemegi-kódex a maga hármasságával, mely már büntett, vétség és kihágás között tett elhatárolható módon különbséget, oly módon, hogy a kisebb normaszegő magatartásokat a kihágásokat önálló kódex a kihágási büntető törvénykönyvről szóló 1879. évi XL. tc. (továbbiakban: Kbt.) foglalta magában. Időrendileg az 1950. évi II. törvény (Btá.) következett, melynek a logikai érvelése ismételt

1 https://books.google.hu/books?id=EtyKAwAAQBAJ&pg=PT579&lpg=PT579&dq=szab%C3%A1ly%3%A9rt%C3%A9s++magyarors%C3%A1g&source=bl&ots=CIQLsRSxX&sig=7js_IoqopD651m9pPWwBf2hD1A&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwiWpbuYyrTQAhWCyRQKHezHDMwQ6AEIRDAH#v=onepage&q=szab%C3%A1ly%C3%A9rt%C3%A9s%20%20magyarorsz%C3%A1g&f=false (2016.11.18.)

2 WIKIPÉDIA Deák-féle btk. https://hu.wikipedia.org/wiki/De%C3%A1k-f%C3%A9le_btk. (2016.11.18.)

büntetés és kihágás között tett különbséget, addig, amíg az 1953. évi 16. tvr. be nem vezette hazánkban a szabálysértés jogintézményét.

Legfontosabb állomásunk az 1968. évi I. törvény és az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. évi (IV.24.) Kormányrendelet volt, melyet az első különálló szabálysértési kódex néven aposztrofálunk. Ezt az 1999. évi LXIX. törvény követte, melyet 2012. év április hó 15. napjától hatályban lévő Szabs. tv. váltott fel.

A szabálysértések mintegy egyharmada úgynevezett kriminális cselekmény, míg a tényállások másik részének, így közel 62 tényállásnak van büntetőjogi párja, ezek a kettős alakzatú tényállásként ismertek. Ezek estében a minősítő körülmény a vízvázasztó. Ide tartozik például a lopás, becsületsértés, garázdaság, áru hamis megjelölése stb. . A szabálysértési jog szépsége és egyben nehézsége talán abból adódik, hogy rendkívül komplex jogterületről van szó, már ha csak kizárólag a törvény által felület és védeni kívánt jogterületek vesszük számba is.

„A szabálysértési jog védi ugyanis az emberi méltóságot és a személyek jogait, a közrendet, a tulajdoni és pénzügyi viszonyokat, a közigazgatás zavartalanságát, a közlekedés rendjét, a hírközlést, a fogyasztóvédelmet, a munka-, és egészségügyi viszonyokat, a mező-, erdő- és vízgazdálkodást, a bányászati- és iparjogot, az építésrendészetet, a közoktatás rendjét, a kulturális javakat, a sajtórendészetet, a találmányokat, valamint a mérés- és szabványügyet.”³ A szabálysértési jog specialitását adja továbbá az is, hogy - míg a büntetőjogban nem találkozunk ilyennel - a szankcióval fenyegetettséget itt nem kizárólag törvény, hanem kormányrendelet és önkormányzati rendelt is kimondhatja. A keretdiszpozíciót miniszteri rendelet is kitöltheti, tulajdon képen bármilyen jogszabály nyilváníthat egy tevékenységet esetleg mulasztást szankcionálhatóvá.

I .1. Szabálysértés jelenlegi definíciója

A szabálysértés fogalma a Szabs. tv. értelmében:

³ Cserép Attila: Szabálysértési jog Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar oktatási segédanyag 2008
users.atw.hu/iguala2007/4-felev/kozig3/doc/Szabsjegyzet.doc (2016.11.21.)

„1. § (1) Szabálysértés az e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra.

(2) E törvény alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.”⁴

A fenti megfogalmazás a felismerhetőség érdekében több ismérvet is rögzít ezen fogalom kapcsán, melyet a veszélyeztetettség oldaláról közelít meg, azonban a konkrét szabálysértések esetén ezen szint felismerése legtöbb esetben a helyszínen először intézkedő rendőr, mezőőr részéről, majd a szabálysértési hatóság, esetleg az előkészítő eljárást lefolytató szerv, végül adott esetben a bíróság kötelezettsége, azzal, hogy ezen minimális szint el nem érése esetén az eljárás megszüntetésének van helye.

I.2. Szabálysértés esetén eljáró hatóságok

A szabálysértés alanyaiként szoktuk nevezni azokat a hatóságokat és eljárásban résztvevő személyeket, aki valamilyen eljárási cselekményt végeznek, melyhez törvényben biztosított keretek között jogokat gyakorolnak azzal, hogy a szabálysértési eljárásban kötelezettségeik is vannak.

Szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok (Szabs. tv. 38.§ (1) bekezdése alapján):

- a közigazgatási szabálysértési hatóságok,
- a szabálysértési hatóság felettes szervei,
- az ügyészség és a
- bíróságok

Az általános szabálysértési hatóság a fővárosi illetőleg a megyei kormányhivatalok, míg a szabálysértési hatóság jogkörében eljáró szerv a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatokra létrehozott egyéb

⁴ Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.18.)

rendőri szerv, továbbá szabálysértések esetén még a Nemzeti Adó és Vámhivatal vámszerve. A Szabs. tv. 9. § (1) bekezdése alapján - mivel szabálysértési elzárást kizárólagosan bíróság szabhat ki - a szabálysértési elzárással sújtható szabálysértések esetén első fokon a helyi bíróság jár el. „A rendőrség az Alaptörvényben, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény és egyéb törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében - többek között - szabálysértési jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében.”⁵

Szabálysértési eljárás során főszabály, hogy az eljárás lefolytatására az eljárás alá vont személy lakóhelye szerinti szabálysértési hatóság lesz az illetékes, azzal, hogy a cselekmény felderítése körében megfogalmazott gyorsasági és eredményességi kritérium megengedi az eljárás alá vont személy tartózkodási helye, munkahelye, esetleg az elkövetés helye, esetleg a felderítés helye szerinti szabálysértési hatóság eljárását is. Az illetékesség meghatározása azonban a gyakorlatban nem mindig ilyen egyszerű, utalva csak a későbbiekben részletesen is kifejtett internetes, szabálysértési értékre elkövetett csalásokra, ahol már az elkövetés helyéről sem egységesen vélekedik a gyakorlat.

Ide kívánkozik dr. Ibolya Tibor megfogalmazása, mely szerint „a kriminalisztikai szempontból a felderítés az eljárás tárgyát képező esemény, azaz a történeti tényállás megismerésére irányuló adatgyűjtési tevékenység, melynek során **bármely** adat, tény, vélemény, információ és adatforrás felhasználható, amely alkalmas az objektív igazság feltárására.”⁶

A helyszíni bírság kiszabására jogosultak körét a Szabs. tv. 39. § (2) bekezdése tartalmazza a teljesség igényével. Így:

5 dr. Cserép Attila, dr. Fábíán Adrián, dr. Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez https://books.google.hu/books?id=EtyKAwAAQBAJ&pg=PT579&lpg=PT579&dq=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9s++magyarorsz%C3%A1g&source=bl&ots=CIQLsRSxX&sig=7js_IoqopD651m9pPWRwBf2hD1A&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwiWpbuYyrTQAhWYRQKHezHDMwQ6AEIRDAH#v=onepage&q=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9s%20%0magyarorsz%C3%A1g&f=false (2016.11.18.)

6 dr. Ibolya Tibor óravázlata alapján: ibolyatibor.atw.hu/Sajat/11.doc (2016.11.21.)

- „a) a járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője,*
- b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,*
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,*
- d) a közlekedési hatóság ellenőre,*
- e) a közterület-felügyelő,*
- f) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,*
- g) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,*
- h) a halászati őr,*
- i) a mezőőr”⁷*

A szabálysértési jogkörben eljáró személy, vagy szerv elsődlegesen az észlelet szabálysértés abbahagyására hív fel, hiszen egyik fő feladata a bűnmegelőzés ekként a szabálysértés megvalósulásának a megakadályozása. Amennyiben a felhívás nem vezet eredményre az intézkedést foganatosító személynek jogában áll az adott személy feltartóztatása is, de kizárólag az intézkedés idejére. A helyszínen a szabálysértési törvény mérlegelési jogkört biztosít az eljáró számára, ekként az eljárás részéről figyelmeztetéssel is zárulhat. A szabálysértési jogkörben eljáró számára további lehetőség esetleges tettenérés és a tettenért személy beleegyezése esetén helyszíni bírság kiszabására, vagy döntése szerint külön feljelentés megtételére.

A feljelentés - melyről a későbbiekben részletesebb is szó lesz - a szabálysértési eljárás alapja. A feljelentés pontos és precíz megtételéhez azonban elkerülhetetlen, hogy tisztázásra kerüljenek az eljárás alá vont személy személyi adatai, valamint az elkövetés leglényegesebb körülményei. Itt lehetőség van arra, hogy a helyszín megtekintését követően fénykép felvétel (pl. tulajdon elleni szabálysértés) vagy helyszínrajz (pl. közlekedési cselekmények) rögzítse a látottakat, tapasztalat. Fontos, hogy a rendőrségi szolgálati szabályzatról szóló 30/2011.(IX.22.) BM rendelet alapján a

⁷ Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.18.)

rendvédelmi szervek tagjai itt kényszerintézkedésként alkalmazhatnak ruházat-, csomag- és járműátvizsgálást, esetleg a személyazonosság tisztázására előállítást, őrizetbe vételt, de elővezetést is fogantatosíthatnak.

II. Az általános eljárási szabályok

Ha a krimináltaktika szempontjából, módszertani alapon próbálunk megközelíteni egy szabálysértési eljárást, az eljárás pontos lefolytatására vonatkozó szabályokat a Szabs. tv. X. fejezet a „Bizonyítás általános szabályai” címszó alatt szabályozza. Tárgyi bizonyítási eszköz lehet egy szabálysértési eljárásban a Szabs. tv. 68. § (1) bekezdése alapján *„minden olyan dolog, amely a szabálysértés elkövetésének nyomait hordozza, amely a szabálysértés elkövetése útján jött létre, amelyet a szabálysértés elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a szabálysértést elkövették.”*⁸

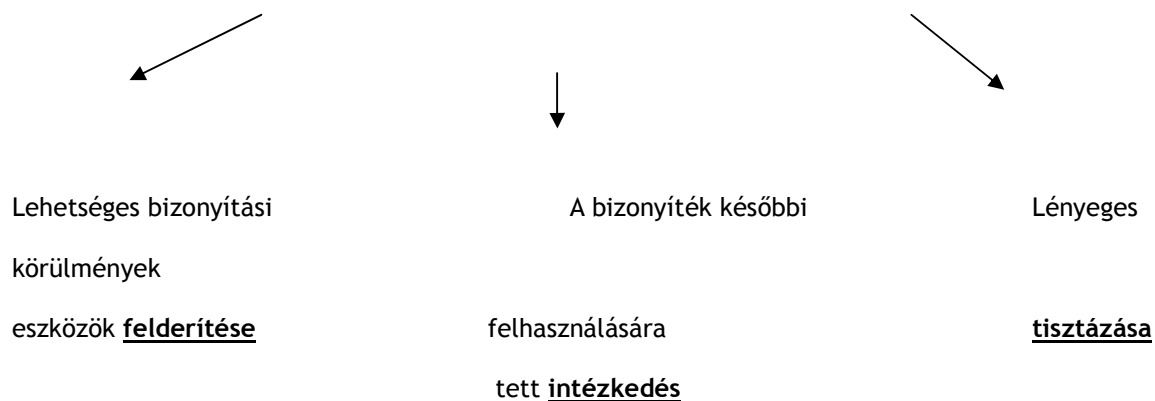
Természetesen előfordulhat olyan eset is, amikor a lefoglalásra váró tárgy lefoglalására nincs lehetőség, ekkor annak az *„egyedi tulajdonságainak leírását rögzítő iratot, fényképet vagy más felvételt kell az iratokhoz csatolni”*⁹.

Leszögezhetjük, hogy a szabálysértési eljárás esetén a szabálysértési hatóság egyik legfontosabb feladata a tényállás felderítése, melyhez szükséges a bizonyítékok összegyűjtése ezt követően azok megfelelő értékelése, mely alapja helye lehet a szabálysértési felelősség megállapításának vagy az eljárás megszüntetésének.

8 http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.18.)

9 <http://users.atw.hu/fakultacio/szabsertes.htm> (2016.11.22)

SZABÁLYSÉRTÉSI HATÓSÁG
(BIZONYÍTÁSI KÖTELEZETTSÉG)

Fontosnak tartom, hogy kitérjek a bizonyítási kötelezettség teljesítésére, mely gyakran okoz problémát a gyakorlatban. A Be. ismeri és nevesítve felsorakoztatja a bizonyítási eljárásokat és a bizonyítási eszközöket. Így bizonyítási eszközként ismert: „a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása, míg bizonyítási eljárásaként a: szemle, helyszíni kihallgatás, bizonyítási kísérlet, felismerésre bemutatás, szembesítés, szakértők párhuzamos meghallgatása.”¹⁰ A Szabs. tv. felismerhetően ezen, logika alapján gondolkodik, azonban ezen eszközök alkalmazásával sok esetben a szabálysértési hatóság nem él, így egyes nyomok rögzítésének, történések rekonstruálásának elmulasztása nagyban nehezíti a tényállás tisztázását (pl. kamerafelvétel beszerzésének elmulasztása).

II. 2. Tanúvallomás bizonyítékként történő felhasználása a szabálysértési eljárásban

Dr. Gödöny József Bizonyítás a nyomozásban című könyvében, akként fogalmaz, hogy bár „a bizonyítékok legnagyobb része a tanúvallomásokból származik, azokat óvatosan kell kezelni, hiszen az események észlelésénél, az észlelteket emlékezetben tartásánál és visszaadásánál a tanúk fizikai és pszichológiai adottságai olyan bizonytalan tényezőket tartalmaznak, amelyek a vallomások értékét és megbízhatóságát kétségessé teszik. Ehhez hozzájárul továbbá álláspontja szerint a tanúk

10 1998. évi XIX. tv. a büntetőeljárásról (B.e.) : http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99800019.TV (2016. 11.19.)

befolyásolhatósága, megtéveszthetősége és hatóságokkal szembeni ellenséges érzülete, mellyel szemben a tárgyi bizonyítékok objektívek és így teljesen megbízható tényeket szolgáltatnak.

Kifejti továbbá, hogy Glanville Llewelyn Williams és Feddersonbritt jogtudósok is felismerték, hogy „vitathatatlanak kell tekinteni, hogy az ember előadása az általa észleltekről - a legjobb akarat feltételezése mellett is - rendszerint - a gyűlölet, barátság, szerelem és egyéb negatív vagy pozitív jellembeli tulajdonságokon alapuló hibaforrások kikapcsolása után is - csak néhány nyomozási következtetésre adhat alapot, hiszen mindkettőjük álláspontja szerint, hivatkozva a kor egyik jogutósának William Stern kísérleteire a hamis tanúvallomás nem kivétel, hanem szabály.”¹¹

Kedvenc témám közé tartoznak a tanúvallomások megbízhatóságára, felhasználhatóságára, érvényére vonatkozó úgynevezett kihallgatás-lélektani kísérletek, melyeket a múlt század jogtudósai folytattak le. **Katona Géza és Kertész Imre: A bűn nyomában** című könyve ezekre a kísérletekre számos példát tartalmaz, melyek közül néhányat kiemelnél, melyek végkövetkeztetése álláspontom szerint ugyanolyan érvénnyel bír, mint keletkezésük idején.

A század eleji jogi és korabeli kriminalisztikai jogtudósok fantáziadús kísérleteik közül a legjelentősebb talán a szerezsen, a festő, és a nyúl család kísérlete.

„1903. február 04. napján Detmold professzor a göttingai pszichológiai- törvényszéki egyesület ülésén pszichológusok, orvosok és jogászok előtt komoly előadást tartott, melyet hirtelen lárma zavart meg.”¹²

A kísérletnek szánt előadás lényege az volt, hogy az előadást egy teljes mértékben váratlan komplex gyorsan lezajló hangos és provokatív esemény zavarta meg, mely természetesen a kísérlet részét képezte. A terembe egy bohóc jelmezt viselő személy rohant be, aki az egyik kezében hólyagot, a másikban pedig egy török fezt lóbált, akit egy szintén feltűnő öltözékben lévő színes bőrű személy üldözött, majd kettejük között a nézőközönség előtt hirtelen szópárbajra, majd dulakodásra került sor,

11 dr. Gödöny József: Bizonyítás a nyomozásban Országos Kriminalisztikai Int. Tud. Kiadványai Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest 1968 év 175-180.o.

12 Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979. év 65.-70.o.

mely nem volt több 20 másodpercnél.

A kísérletet követően a professzor a látottakkal és halottakkal kapcsolatosan kérdőív formájában interjúvolta meg szakmai tapasztalatokkal teli közönségét, mely felmérés eredménye meglepő volt. „A kérdések a lefolyt esemény körülményeire, a szereplőkre, a ruhájukra, nagyságukra, cselekedeteikre vonatkozott.”¹³

A következtetés így volt összefoglalható: a cselekménysor meglepetésszerű volta okán többen egyáltalán nem tudtak helyes választ adni, „saját maguk egészítették ki észlelésük hiányosságait....a cselekedetekre vonatkozó adatok lényegesen jobban megközelítették a valóságot, mint a személyek és a ruházat leírása, az időbeli viszonyok megítélése pedig szembetűnően gyenge volt.”¹⁴

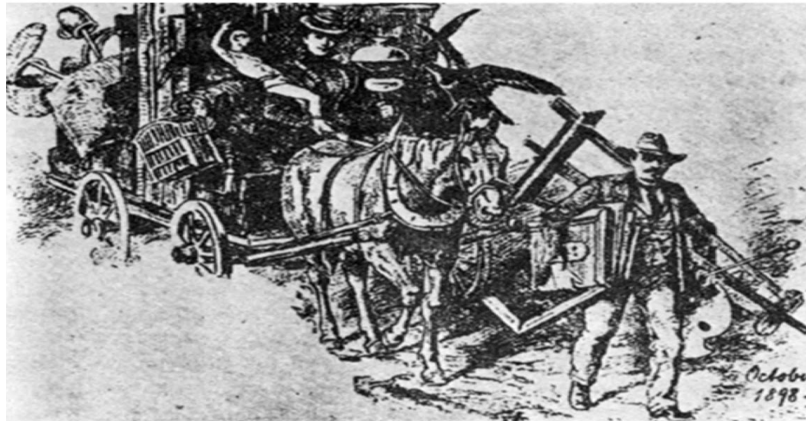
Ábra 1. Nyuszicsalád (W.Stern kísérlete)¹⁵

A kriminalisztika szempontjából a század másik kiemelkedő alakja William Stern német pszichológus és filozófus volt, aki a kísérleti alanyok vizualitás emlékező tehetségét tette próbára rajzos kísérleteivel, melyek közül a leghíresebb „A festő költözik és a Nyúlcsalád”. Nevéhez számos tanulmány és kísérlet köthető többek között ő alkotta meg az úgynevezett mentális hányados definícióját, amit ma intelligenciahányadosként (IQ) ismerünk.

13 Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979. év 65.-70.o.

14 Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979. év 65.-70.o.

15 Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979. év 65.-70.o.

Ábra 2. A festő költözik (W.Stern kísérlete)¹⁶

Mindkét rajz eseménydús, lényeges és lényegtelen körülményekkel teli ábra, ahol például a festő költözése során egy ló vontatta szekér előtt halad, a szekéren sok minden más mellett díványon egy jól öltözött hölgy utazik, akinek, csakúgy mint a festőnek a kezében van valami, így a gyeplőt senki sem fogja. A nyúlcsaládot rögzítő ábrán „a kisnyuszik labdáznak, a nyúlmama kötöget, a nyúlpapa pedig *Freie Pressét* olvas.”¹⁷ A tanúk többsége nem tudta visszaadni az észlelteket, kisebb nagyobb ténybeli, észlelésbeli tévedéseiket a rajzok valóság távoliságára következteti vissza a kriminológia.

Ha az időben haladunk, akkor említést érdemel 1955-ből a bukaresti halpiacon végzett kísérlet, melynek az volt a lényege, hogy egy előre megrendezett, ám a piacon tartózkodók tudtán kívüli eseménysorban egy „beépített” színész a halpiacon kialakult sorban szándékosan vitát, majd tettlegességet provokál, melyet a piactért több szögéből is kamerák rögzítenek. A konklúzió alapján a kikérdezett tanúk - a kikérdező rendőr részéről kialakított jó kapcsolatra figyelemmel - bámulatosan pontos leírást adnak a történekről, a korábbi kísérletekhez képest nyilvánvalóan a rekonstruálandó esemény valóságú, reális volta okán.

Visszatérve a történeti kitérő után a szabálysértési eljárásban is fontos elem a tanú vallomás, a legnépszerűbb és a leggyakoribb bizonyítási eszköz jelenleg is. A fenti kísérletekből is kiindulva, azonban egy erőszakot nélkülöző garázdaság szabálysértés esetén is lehetnek az események váratlanok,

16 Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979. év 65.-70.o.

17 Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979.év 65.-70.o.

meglepően, így azok valóságához kapcsolhatósága ellenére a tanúk adatainak helyszínen történő begyűjtése, haladéktalan kihallgatásának elmulasztása az eljárás későbbi szakaszában nehézséget okoz mind a rendőrség, de főként a bíróság részére.

A szabálysértési eljárásban a tanú meghallgatására főszabály szerint mind a szabálysértési hatóság előtti eljárás során, mind a bírósági szakban az eljárás alá vont személy jelenlétében kell, hogy sor kerüljön, így például szembesítés igényének felmerülésekor az eljárás nem húzódik el, mely a szabálysértési eljárás sommás jellegéből következően eleget tesz a gyorsaság és eredményesség fő követelményének.

Itt jegyezném meg, hogy a 14. életévét be nem töltött tanú esetén a tanú kímélete a büntető eljáráshoz hasonlóan itt is főszabály, csakúgy, mint a tanú szabályszerű idézésre történő meg nem jelenése esetén a tanú elővezethetőségének a lehetősége.

A Szabs. tv. 62. § (4) bekezdés szerint *„A tizennegyedik életévét be nem töltött személyt csak akkor lehet tanúként meghallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték más bizonyítási eszközzel nem pótolható.”*¹⁸

Kérelemre vagy hivatalból lehetőség van a Szabs. tv. 65. §-ban foglaltak alapján a tanú személyei adatainak zártan történő kezelésére, melyet az ügy irataitól elkülönülten borítékban kell elrendelését követően kezelni, a megszüntetésére pedig kizárólag a tanú beleegyezése esetén van lehetőség.

A Szabs. tv. 62. § (7) bekezdés tartalmazza, hogy *„...Ha elrendelték a tanú adatainak zártan kezelését, az eljárás alá vont személy a tanú meghallgatásán csak akkor lehet jelen, ha a tanú ehhez hozzájárul.”*¹⁹

Bár a zártan történő adatkezelés a gyakorlati kérdést is felvet - így például indokolt esetben a szembesítés eleve kizárt - pontos indokát a *„2013. évi XCIII. törvény 134. §-hoz fűzött indokolása is világosan fogalmaz:... ez a rendelkezés javítja a polgárok együttműködési hajlandóságát azáltal, hogy*

18 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (továbbiakban: Szabs. tv.)http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016. 11. 19.)

19 Szabs.tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV 2016.11.21.

nem kell attól tartaniuk, hogy az eljárás alá vont személlyel találkozniuk kell. Ilyen körülmények között önkényes a gyakorlat.”²⁰

A gyakorlatban sokszor okoz nehézséget a 18. életévét be nem töltött tanú meghallgatása, mivel a törvényes képviselő esetlegesen további kiskorú gyermeke felügyeletére is köteles lehet, a kiskorú tanú értesítése és idézése esetén azonban ő köteles gyermekét az idéző részére „előállítani”. Idézés esetén pedig a távolmaradás a törvényes képviselő rendbírósággal történő szankcionálást is maga után vonhatja. Figyelemmel arra, hogy egyre többen vállalnak munkát külföldön az eljárás sommás volta miatt gyakorlati jelentősége van az írásbeli tanúvallomás lehetőségének, mely a tapasztalatim szerint az esetek többségében eredményes, értékelhető vallomások megtételével zárul.

II. 3. Különleges szakértelem, szakértői bizonyítás

A szakértői véleménynek és a lefolytatott szakértő vizsgálatnak, módszertannak az eljárásba történő beemelése és tudomás elfogadása számos kérdést vetett fel az elmúlt évszázadokban, melyből párat az érdekesség kedvéért megemlítenék. Szakértői kérdésben a legnagyobb hatás talán az Amerikai Egyesült Államok gyakorolta a világ szakmai gyakorlatára, ahol Kármán Gabriella A krimináltechnika és az igazságügyi szakértői diszciplínák fejlődéstörténetének legújabb kori eseményei című cikkében olvashatóan, „1993.-ig a kérdésben *Frye vs. United States (1923)* volt irányadó. E szerint a szakértői vélemény megengedhetőségének, eljárásban alkalmazhatóságának az volt a feltétele, hogy a tudományos technikán alapuljon a technika általános elismertségét illetően pedig a szakmai közösségnek kellett döntenie.”²¹.

A Daubert vs. Merrel Dow ügynél - ahol kártérítési perben nem fogadták el olyan kísérleti módszereken alapuló szakvéleményeket, amik azt bizonyították, hogy a Daubert házaspár gyermekének fogyatékoságát egy gyógyszer látens mellékhatásai okozták - pedig már a bíró értékelte a szakértői vélemény tudományosságát és megengedhetőségét, ahol figyelemmel kellett lennie arra, hogy az eredményeket korábban esetleg publikálták-e illetőleg mik a hibaszázalékok. 1899. évből pedig

20 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37.szám Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_5.pdf (2016.11.21.)

21 http://wilofjehovah.com/Family%20History/handwrtg_Thornt_ID.html www.forensic-evidence.com (Handwriting Identification Meets Dauber...Again!) (2016. 12.15.)

megemlítendő a U.S. vs. Byron Mitchell ügy, ahol elsőként mondták ki, hogy a daktiloszkópai eljárás a maga tudomás eljárás sajátossága okán szubjektíven értelmezhető eljárás.

„Szabs. tv. 64. § (1) bekezdése értelmében, ha a szabálysértési felelősségre vonás szempontjából jelentős, bizonyítást igénylő tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság - hivatalból vagy kérelemre - szakértőt rendel ki.”²²

Szakértőként rendelhető ki szabálysértési eljárásban (Szabs. tv. 64. § (2) bekezdés):

- o szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértő,
- o szakvélemény adására feljogosított gazdasági társaság,
- o szakértői intézmény,
- o külön jogszabályban meghatározott állami szervet, intézmény, szervezet,
- o kellő szakértelemmel rendelkező személy vagy intézmény.

A szabálysértési törvény azonban nem ismeri a hivatalból történő szakértői kirendelést például a szabálysértéssel okozott kár megállapításánál, mely a hatáskör eldöntésnél fontos kérdés, szakértő kirendelésére az eljárás alá vont személy, vagy a sértett indítványára kerülhet sor. Az eljárás alá vont személynek és a sértettnek a büntető eljáráshoz hasonlóan itt is közreműködési kötelezettsége van.

A legtömegesebb mértékben a meg nem fizetett pénzbírság szabálysértési elzárásra történő átváltoztatása során találkozunk a szakértői azon belül is az orvosszakértői vélemény szükségességével, melyet a közlekedési szabálysértéseknél indokolt szakértői vélemények követnek számbelileg. A Szabs. tv. 10. §-a rögzíti az elzárásra történő átváltoztatást kizáró okokat, melyek között kizárási okként szerepel az elkövető fogyatékos volta. Sok esetben az elkövető felhívást követően is csupán néhány orvosi dokumentációt, zárójelentést, vagy adott esetben - állapota okán (pl. pánikbetegsége kerüli a tömeget, így a beadványát sem személyesen adja le) okán - képviselő útján orvosi igazolást csatol ezen

²² http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.12.10.)

kizáró ok igazolására. Itt jegyzem meg, hogy 2016. január 01. napjától a Szabs. tv. 142.§ (2) bekezdés a) pontja alapján már a pénzbírság/helyszíni bírság közérdekű munkával történő megváltásának is akadályát jelenti az, ha az elkövető a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy.

Ezen utóbbi 1998. évi XXVI. törvény 4. § E törvény alkalmazásában a) fogyatékos személy: az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással - illetve ezek bármilyen halmozódásával - él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.

Ezen definíció azonban nem konkrét, tágítható, mely a szabálysértési eljárásban érvényesülő takarékosági elvekre is figyelemmel az ügyben döntést hozó személy értelmezésére marad, orvosszakértői vélemény beszerzésére kevés esetben kerül sor. A Kúria Joggyakorlat Elemező Csoportja összegezte az ügyben kialakult álláspontokat, így egyes nézetek szerint minden esetben indokolt igazságügyi orvosszakértői vélemény beszerzése, míg más bíróságok részéről nem kerül sor szakértő bevonására a fogyatékoság megállapításához.

A rendőrségi gyakorlat szerint elegendő ilyen esetekben a rendelkezésre álló orvosi dokumentációk becsatolása, mely gyakorlatot a szabálysértési hatóság is követ.

Összegzésként került rögzítésre az alábbi:

„.....amennyiben a fogyatékoság ténye különleges szakértelem nélkül is megállapítható, nem kell szakértőt kirendelni (pl. súlyos fogyatékosága miatt fogyatékosági támogatásban részesül az elkövető; rendelkezésre állnak megfelelő orvosi iratok; a fogyatékosága egyértelmű, mert az elkövetőnek hiányzik valamely végtagja). Igazságügyi orvosszakértő indítványra vagy hivatalból történő kirendelése kizárólag akkor indokolt, ha a fogyatékoság tényének megítéléséhez nem elegendő a példálózva körülírt helyzetekhez kötött józan ész megfontolása.”²³

A másik érzékeny pont a különleges szakértelem igénybe vétele esetén a közlekedési szabálysértések megvalósulása esetén található. Közlekedési baleset esetén már jelentősége lehet a korábbiakban említett eszközök, így például a megismételhetetlenség elvét magán hordó helyszíni szemle megfelelő lefolytatásának.

II.4. Tolmács igénybevétele a szabálysértési eljárás során

A tolmácsolás perekben történő szükségessége leginkább „*egy igen emlékezetes történelmi eseménynek, a Nürnbergi pernek köszönhető, ahol 11 nyelven tanácskoztak politikai vezetők a háborús bűnösről. Az itt elkülönített sarokban született meg a szinkrontolmács szakma, mely ma már elismerten a nyelvtudás legmagasabb foka*”²⁴. A Szabs. tv. 36. § (1) bekezdése az anyanyelv használat alapelvéként rögzíti, hogy „*a szabálysértési eljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv ismeretének hiánya miatt senkit sem érhet hátrány.*”²⁵ Külföldi állampolgárok esetében tehát a legtöbb esetben elkerülhetetlen mozzanat a tolmács kirendelése és a szabálysértési eljárásba történő bevonása. Ennek főként külföldi állampolgárokkal legtöbbet találkozó határ menti, vagy esetleg a migrációs vándorlás során táborokat létesítő városokban van nagy szükségessége, hiszen a piros lámpa tiltó jelzése ellenére történő áthaladást követő esetleges helyszíni bírság nyomtatvány is kötelezően rákérdez az intézkedő személy részéről az elkövető állampolgárságára. Hallássérült illetőleg siket, vak személy kérésére az eljárásba bevonható jelnyelvi tolmács, míg beszéd fogyatékos személy írásbeli vallomás alapján is meghallgatható. A szabálysértési eljárásban is a tolmácsra a szakértőre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, illetőleg az eljárás során „*kellő nyelvismerettel rendelkező más személy (eseti tolmács) is kirendelhető*”²⁶.

A Szabs. tv. 117. §-a lehetővé teszi, mind a bíróság, mind a rendőrség számára, hogy a tolmácsolást videókonferencia, telefon, vagy internet alkalmazásával bonyolítsa le abban az esetben amennyiben a tolmács közvetlen jelenlétére nincs szükség, vagy az esetleg valamilyen akadályba ütközik.

24 <http://profunduslibrum2.blogspot.hu/2012/06/lomb-kato-igy-tanulok-nyelveket-egy.html> (2016.11.22.)

25 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.22.)

26 Szabs.tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016. 11. 22.)

Eseti tolmács igénybevétele esetén azonban óvatosan kell eljárni, hiszen gondoljunk csak bele, hogy egy esetleges közlekedési baleset során, ahol a külföldi állampolgárságú kamionsofőr helyszínen történő legelső meghallgatásánál, a rendőr által eseti tolmácsként bevonva, a közlekedési baleset másik résztvevője tolmácsol.

Nehézséget jelent továbbá a gyakorlatban a tettenért és bíróság elé állított többes állampolgárságú eljárás alá vont személy esetében a tolmácsolás nyelvének megállapítása, mely a hatóságokkal együtt nem működő eljárás alá vont személy esetében személyazonosságának újlenyomat alapján történő megállapítását követően sem egyszerű kérdés, főleg bíróság elé állítás esetén, az előkészítő eljárásra előirányzott 72 órán belül. A lefordításhoz való jog rugalmasságát tükrözi, hogy arról az eljárás során bármikor szóban vagy írásban le lehet mondani, újabb szükségessége esetén pedig a lemondó nyilatkozat bármikor visszavonható. A tolmácsolás díja az a fordítás alapelv jellegére tekintettel az állam terhén marad.

III. Bizonyítási eljárások

A kriminalisztika, mint a bűncselekmények felderítésének tudománya a bűncselekmények felderítésének, bizonyításának és megelőzésének érdekében számos gyakorlati szabályt rögzít, amelyek a törvényben előírt „forgatókönyv” alapján segítik a nyomozás eredményes lefolytatását. A kriminalisztika négy tudományága, a krimináltaktika, a kriminálmotivika és a kriminálmotivológia közül ennél a témakörnél a krimináltaktikai részbe szeretnék részletesebben belemélyülni.

Lényege a lehetséges bizonyítási eszköz felkutatása, rögzítése és vizsgálata. *„A nyom vizsgált cselekmény eseményeivel kölcsönhatásban létrejött viszonylag maradandó elváltozás, amely visszatükrözi a nyomot létrehozó tárgy alakbeli, felületi sajátosságait és lehetővé teszi a nyomképző tárgy azonosítását.”*²⁷ A nyom előfordulhat a bűncselekmény közvetlen helyszínén, annak közelében,

27 http://www.mrszki.hu/images/docs/rendeszetiagazati/segedanyagok/kriminaliszt_krimologia.pdf (2016.11.22.)

valamely tárgyon, vagy eszközön, de akár magán az elkövetőn is.

A Szabs. tv. 70. §-a tényállás tisztázatlansága esetén lehetővé teszi a terep, vagy tárgy helyszínen történő megvizsgálását, megfigyelését, ennek során szemle megtartását, míg a törvény a szemletárgy birtokosát a szemle lefolytatásának tűrésére kötelezi.

A megfigyelésből származó adatokat rögzíteni kell, a bizonyítás eredményességéhez fényképfelvétel vagy rajz is készíthető. Közlekedési szabálysértések elengedhetetlen kelléke a helyszíni szemle jegyzőkönyv, mely az eljárás szempontjából sok esetben későbbiekben pótolhatatlan információt tartalmaz (pl: időjárási, látási, érzélelési viszonyokra). A szembesítés lehetőségét a Szabs. tv. 70/A §-a tartalmazza, mely az ellentmondó vallomásrészek feloldására szolgáló praktikus „eszköz”. Ezen jogszabályhely (2) bekezdése tartalmazza, hogy ha a tanú vagy az eljárás alá vont személy védelme indokolt, mellőzhető a szembesítés, ez a legtöbb esetben pozíciótól függetlenül 18. életévét be nem töltött személyek esetében kell fokozottan figyelni.

A 2015. évi CCII. törvény beiktatásával 2016. január 01. napjától nyílik lehetőség újdonságként a felismerésre bemutatás jelenleg is szabályozott lefolytatására. A lehetőség mind a bíróság, mind pedig az előkészítő eljárást lefolytató szerv előtt ott áll, amennyiben személy vagy esetleg tárgy felismerése szükséges. A kiválasztás főszabály szerint három személy vagy tárgy felmutatásával jár, de szükség esetén fényképfelvétel, vagy hangfelvétel is bemutatható-e célból. A felismerésre bemutatást azonban meg kell, hogy előzze egy gyakorlati meghallgatás a bemutatni kívánt személy vagy tárgy kapcsán, azzal, hogy a meghallgatott arról a releváns tényeket, annak felismerhető jegyeit bocsássa a hatóság, a bíróság rendelkezésére. Ennek az a nyilvánvaló célja, hogy a hatóságot, bíróságot a meghallgatott személy a felismerése bemutatás eredményétől függetlenül ezen korábbi vallomásával valamilyen módon orientálja, a személy által önmagától észleltekről.

A Be.-hez hasonlóan a tanú védelme érdekében a felismerhetőségét kerülni kell.

IV. Szabálysértési elzárással sújtható, valamint az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértési eljárások

A Szabs. tv. XVII. fejezete tartalmazza a szabálysértési elzárással büntethető és az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó szabálysértési eljárásokat. Elzárással fenyegetett cselekmények esetén a feljelentést célirányosan a rendőrségnél kell megtenni, amennyiben pedig más hatóság előtt indult elzárással sújtható szabálysértés miatt eljárás, azt haladéktalanul át kell tenni a rendőrség részére, azért, hogy ott megindulhasson az előkészítő eljárás.

A rendőrség feladata ezt követően a tényállás felderítése, bizonyítási eszközök összegyűjtése, felkutatása valamint az elkövető kilétének a megállapítása. Ezen cselekmények elvégzésére a törvény 30 napos időkeretet határoz meg, mely azonban vezetői engedéllyel egy alkalommal további 30 nappal meghosszabbítható, azonban álláspontom szerint sok esetben ezen 60 nap sem elegendő, hiszen több esetben fordul elő, hogy ezt követően is szabálysértési ügy ismeretlen tettes megjelöléssel érkezik a bírósághoz. A Szabs. tv. 117. § (8) bekezdése pedig már 2013. évtől lehetővé teszi mind a rendőrség, mind a bíróság számára az ismeretlen helyen lakó, - tartózkodási helyű elkövető esetén a személykörözés elrendelését.

A körözés elrendelésére 2015-ig csupán tulajdon elleni szabálysértés elkövetés esetén adott a törvény felhatalmazást, a ma hatályos szabályozás már bármely elzárással sújtható szabálysértés gyanúja esetén megengedő. A bírósági gyakorlati kivitelezése azonban a kezdetben problémát vetett fel, hiszen a büntetőeljárásban elrendelt esetleges személy vagy tárgykörözés határozattal történő elrendelését követően a megfelelő nyomtatvány áll a bíróság rendelkezésére, melynek kitöltését követően a megjelölt adatok (név, gúnynév, ismertetőjegy, stb.) rögzítésre kerültek a KÖNYÍR rendszerben, míg a szabálysértési eljárásban ezen nyomtatvány nem állt rendelkezésre.

Észak-Magyarországi régióinkban az itt lakók nehéz anyagi körülményeinek, valamint a domborzati és hegyvidéki adottságok erdő lefedettsége törvényszerű találkozásának köszönhetően jelentős mértékben

elszaporodott a tulajdon elleni, főként falopások száma.

A kisebb településeken - főként téli időszakban - szinte mindennaposak a rendőri intézkedések a falopások okán, az elkövetők sokszor nem ismeretlen karakterek a hatóság előtt. A fantáziadús módszerek azonban még a rutinos intézkedő járőröket is meglepik esetenként. Ismert módszerek a rosszabb esetben kivágott (bűncselekmény gyanúja merülhet fel!), jobb esetben helyszínen talált fa feldarabolását követően annak elszállításához zsák, szemeteskuka, vagy netán babakocsi igénybevétele. A bekerített hely átvizsgálása elkerülhetetlen mozzanat ezen cselekményeknél a felderítés érdekében, azonban a legtöbb esetben mégsem vezet eredményre, hiszen a fa még aznap eltüzelésre kerül.

Az elzárással sújtható szabálysértések esetén kiszabható akár 90 napos elzárás büntetés úgy érzem megérdemli, hogy a témának időt szenteljünk boncolgatva a felmerülő elméleti és gyakorlati problémákat.

A Szabs. tv. 118. § (1) bekezdése így szól: *„Ha az előkészítő eljárás iratai alapján megállapítható, hogy a tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy a tanú, sértett, szakértő meghallgatása nem szükséges, valamint a közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn, a bíróság határozatban büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz, továbbá rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről.”*²⁸

Az és, továbbá a valamint nyelvtani értelmezése alapján álláspontom szerint konjunktív feltételekről van szó, ami a szabálysértési eljárások befejezését gyorsította meg azzal, hogy az ügyben nem kötelező tárgyalás tartása.

Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése viszont kimondja, hogy *„A bíróság az (1) bekezdés szerinti döntését az előkészítő eljárásról készített jelentés megérkezését követő tizenöt napon belül, kizárólag*

28 Szabs.tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.22.)

a szabálysértési eljárás iratai és az előkészítő eljárásról szóló jelentés alapján meghozza.”²⁹

A bíróságnak tehát a tárgyalás mellőzések határozatának meghozatalára csupán a jelentés beérkezését követő 15 napon belül van lehetősége. Itt jegyezném meg, hogy az eredményeket konkrét módon összefoglaló jelentéssel a gyakorlatban csak néhány alkalommal találkoztam. A tárgyalás mellőzése esetén, szabálysértési felelőssége megállapítása során az alkalmazható szankciók köre is szűkebb, mint a tárgyalásos „verzió”, hiszen fiatalos eljárás alá vont személy vonatkozásában kizárólag figyelmeztetés intézkedés, míg felnőtt korú eljárás alá vont személyeknél - a törvény nemleges tiltó rendelkezéséből levezethetően - figyelmeztetés intézkedés, illetőleg pénzbírság kiszabására kerülhet sor. Ez azt jelenti, hogy a fentiekben szabályozott tárgyalás mellőzések határozathozatal választásakor a fenti konjunktív feltételeken túl létezik egy hallgatóságos feltétel, amely megfogalmazásom szerint így szólna: - továbbá amennyiben a figyelmeztetés intézkedés, illetőleg a pénzbírság alkalmazása megfelelő visszatartó erőt jelent az eljárás alá vont személy vonatkozásában.

A tárgyalás mellőzések változat kiválasztásánál a hallgatóságos ...amennyiben visszatartó erőt jelent... kitétel álláspontom szerint az első kiinduló lépcsőfok, melynek eldöntéséhez fontos információt szolgáltat a hatóságok és a bíróság által vezetett priusz, a szabálysértési előéleti nyilvántartás. Ez azonban korántsem ilyen egyszerű, hiszen a szabálysértési ügyek megyénket elérő növekvő hulláma okán az ügyekben megszületett jogerős határozatok ezen rendszerben történő rögzítése nem tud naprakész lenni, hiszen előfordul, hogy egy héten belül ugyanaz az elkövető több szabálysértést is elkövet.

Ez azt jelenti, hogy a 15 napos határidőn belül minden egyes ügyben a priusz áttanulmányozását követően a bíróság saját nyilvántartásában kell „kutakodni” az elkövető előéleti adatai után, mely természetesen csupán a helyi bíróság által alkalmazott szankciókat hozhatja, a rendőrségi, kormányhivatali rendszerrel itt nincs átfedés.

²⁹ Szabs. tv. . http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.22.)

A tárgyalás mellőzésével meghozott határozattal szemben fellebbezésnek helye nincs, de az eljárás alá vont személy, esetleg a képviselője kérheti az ügyben tárgyalás tartását. Ezen kitétel az, ami miatt a tárgyalás tartásának lehetőségét az utóbbi időben bírálathoz alá vonták, hiszen a törvény kizárólag az eljárás alá vont személynek és képviselőjének biztosít további lehetőséget, a sértettől nincs említés. Tulajdon elleni szabálysértések, így lopás, szándékos rongálás, csalás esetén - nem csak a bíróság hatásköre miatt - fontos, hogy az esetlegesen felmerülő kár összege tisztázott legyen. Mint azt a korábbiakban említettem a kár kapcsán hivatalból nincs szakértői bizonyítás elrendelésére lehetőség, ekként az a sértett és/vagy az eljárás alá vont személy nyilatkozata, vagy eseti kárszakértői vélemény alapján kerül a legtöbb esetben a tényállás részeként rögzítésre.

A Szabs. tv. 120. §-a alapján a bíróság határidőben (kézbesítéstől számított 8 nap) érkezett, arra irányuló kérelem alapján az ügyben tárgyalást tart. Itt a tárgyaláson, a jogorvoslati lehetőség már egyértelműen a fellebbezés lehetősége, a sértett azonban kizárólag a megállapított kár vonatkozásában élhet, ezen jogaival, melyre a határozat rendelkező részében erre öt egyértelműen tájékoztatni kell.

IV. Az alapos gyanú és a szabálysértési bíróság elé állítás

Másik kedvenc témám a gyorsított bírósági eljárás, mely nem csak a rendőrség részéről, de a bíróság részéről is hathatós gyors és precíz munkát igényel.

A Szabs. tv. 124. § (1) bekezdése szerint „A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személyt a rendőrség a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítja.

(2) A rendőrség a bíróság elé állítás időpontjáról haladéktalanul értesíti a sértettet, valamint gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak. A rendőrség közli az eljárás alá vont személlyel, hogy milyen szabálysértés miatt és milyen bizonyítékok alapján állítja bíróság elé.”³⁰

30 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.22.)

A bíróság elé állítás feltételeinek vizsgálatakor vissza kell tekintenünk egészen az őrizetbe vétel elrendeléséig, mely tovább mutat a tettenérés, és egy a szabálysértési törvény által konkrétan nem szabályozott fogalom a büntető jogi természetű alapos gyanú fogalmáig.

A rendőrség elzárással is sújtható szabálysértés esetén ugyanis a tettenért eljárás alá vont személyét a Szabs. tv. 73. §-a (1) bekezdése alapján kifejezetten gyorsított bírósági eljárás lefolytatása okán őrizetbe veheti. A tettenérésnek tekinti azt az élethelyzetet is, amikor az elkövetőt a hatóságok a helyszínről történő elmenekülést követően 48 órán belül elfogják.

Osztom azon álláspontot, mely szerint *„a tettenérést nem feltétlenül a rendőrségnek kell megejtenie, a sértett, vagy más személynek az elkövetésnek az észlelését is tettenérésként értékeli a jogalkalmazói gyakorlat. Sőt még a helyszíni kamerafelvételt is.”*³¹

Büntetőeljárásunk a gyanú fogalmát nem határozza meg - bár rögzíti, hogy a nyomozás és a büntetőeljárás feltétele - a szabálysértési törvény még ennél is szűkszavúbb. Király Tibor megfogalmazásában *„a gyanúnak, mint a nyomozás megindítás feltételének tényeken, adatokon kell nyugodnia, de nem szükséges, hogy ezek a bizonyosság erejével hassanak.”*³² Ezen megfogalmazásnak a szabálysértési jogba történő beültetése sürgető lenne, hiszen az előkészítő eljárás, vagyis a „szabálysértési nyomozás” jelenleg megkezdését feltétel nem köti.

Az előkészítő eljárás lefolytatását követően a rendőrség értesíti a tárgyalás időpontjáról a sértettet, törvényes képviselőt, de a legfontosabb feladata, hogy biztosítsa, hogy a bizonyítási eszközök a bíróság rendelkezésére álljanak, vagyis a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és az eljárás alá vont személy vallomása. Ennek kivitelezése nem könnyű feladat, hiszen gyakran előfordul

31 dr. Péter-Szabó Tamás: A szabálysértési bíróság elé állítás szabályai és gyakorlati kérdései fiatalkorúak ügyében [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peterszabo_tamas_szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruak\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peterszabo_tamas_szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruak[jogi_forum].pdf) (2016.12.15.)

32 Király Tibor: Büntetőeljárás jog http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_buntetoeljarasi_jog/ch14s02.html (2016.12.15.)

például, hogy az előző éjszaka sok órás szolgálatban lévő rendőr tanú vallomására van szükség a másnap megtartott tárgyaláson. Az értesítés megtörténtét általában hivatalos feljegyzés tartalmazza, mind a sértett, mind a törvényes képviselő vonatkozásában. A Szabs. tv. 124. § (3) bekezdése kifejti, hogy a meghatalmazott védő hiánya esetén a rendőrség feladta a védő kirendelése a garanciális eljárási jogok tiszteletben tartása érdekében. Azt azonban nem határozza meg, mely szintén fontos hiányosság, hogy a védő kirendelésének pontosan mely időponttól van helye, azaz a rendőrség épületébe történő előállítás pillanatától, az előkészítő eljárás megkezdésétől, vagy az eljárás alá vont személy első meghallgatásától, de találkoztam olyan állásponttal is, mely szerint az eljárás alá vont személy kijózanodását követően került kirendelésre és értesítésre részére védő.

A védő kirendelésére határozattal kerül sor, azonban az előkészítő eljárásra vonatkozó értesítésének pontos időpontja már az esetek többségében nem követhető nyomon beterjesztett iratokból, hiszen a Szabs. tv. 124. § (4) bekezdése a tárgyalásra történő értesítésre vonatkozik.

A bíróság a Szabs. tv. 125. § (2) bekezdése alapján nem tart tárgyalás ha:

- az őrizetbe vétel feltételi nem álltak fenn,
- az értesített ügyvéd a bíróságon nem jelent meg,
- az őrizetbe vétel óta 72 óra eltelt.

Szintén gyakorlati problémát vethet fel annak a kérdése, hogy amennyiben a határozat kihirdetését követően, annak szóbeli indokolása során, tehát még a jogorvoslati nyilatkozatok megtételét megelőzően telik le a 72 óra, az eljárás alá vont személy szabadítását követően az esetlegesen kiszabott elzárás végrehajtására pontosan milyen eljárásrend alapján kerül sor, hiszen amennyiben fellebbezés bejelentésére kerül sor, úgy a bíróság az őrizetet a Szabs. tv. 125. § (5) bekezdése alapján - kötelezően - meghosszabbítja, mely ekként azonnal végrehajtható.

Visszatérve, amennyiben nincs helye ügyészségre történő áttételnek (esetleg bűncselekmény gyanúja miatt), a járásbíróság az ügyben tárgyalást tart az általános eljárási szabályok figyelembevételével.

Amennyiben a lefolytatott bizonyítási eljárás során a „*tárgyalás alapján ügydöntő végzés meghozatalára nincs lehetőség, a bíróság a bíróság elé állítás keretében folytatott eljárást befejezi, az eljárást a Szabs. tv. 120. §-ban foglalt szabályok szerint folytatja le és lehetőség szerint az új tárgyalásra nyomban határnapot tűz.*”³³

Fellebbezési nyilatkozat előterjesztésére jelenleg az eljárás alá vont személy, a védő, képviselője - aki lehet a törvényes képviselő, vagy az általa, vagy törvényes képviselője által írásban meghatalmazott nagykorú személy (az eljárás bármely szakaszában) Szabs. tv. 53. § - valamint az előkészítő eljárást lefolytató szerv képviselője.

VII. Egyes szabálysértési tényállások (különös rész)

Az alábbiakban a leggyakrabban előforduló szabálysértéseket szeretném bemutatni a gyakorlatban előforduló felderítési problémák szemszögéből.

VII.1. Tulajdon elleni szabálysértés (Szabs. tv. 177. § (1) bekezdés)

„Aki

a) *ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,*

b)³⁸⁶ *ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva csalást, szándékos rongálást,*

c) *ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést*

követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.”³⁴

A Szabs. tv. által jelen gyűjtő kategória alatt felsorakoztatott cselekmények elkövetési magatartásait a 2013. július 01. napján hatályba lépett 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) határozza meg konkrétan. A szabálysértési bírósági ügyszak talán legtöbbször előforduló szabálysértése, ekként a szabálysértési értékre elkövetett lopás - mely 50.000,- forint alatti okozott kár értékhatáron belül mozog - felderítése álláspontom szerint sok esetben hiányos. A bolti lopások esetében a tettenérés az

33 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.23.)

34 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)

üzlet biztonsági őre/alkalmazottja, az áruvédelmi kapu jelzése vagy a biztonsági kamera felvétele alapján történik. Amennyiben az üzlet biztonsági őre/alkalmazottja részéről kerül észlelésre a cselekmény, az előkészítő eljárásban az esetek nagy százalékában nem kerül sor tanúkénti meghallgatására, vallomásaként jellemzően az üzlet „lopási jegyzőkönyv” sablonjára vetett cselekményi észlelése kerül csupán beemelésre az eljárásba, mely nemcsak szűkszavú, de természetesen tanúvallomásként sem vehető figyelembe. A Szabs. tv.-ben korábbiakban említett és szabályozott feljelentés nem tartalmazza a törvényben előírt kellékeket, így például a bizonyítékok megjelölését. A biztonsági kamerafelvétel hiánya, a későbbi bizonyítási eljárás során annak pótlására szinte lehetetlen feladatot támaszt, figyelemmel arra, hogy mind a kisebb vállalkozások, mind a multinacionális vállalatok üzletei 3 nap-15 nap közötti időtartamban tárolják a felvételeket, hiánya sok esetben Szabs. tv. 83. § (1) bekezdés ba) fordulata szerinti megszüntetéshez vezet, azaz nem állapítható meg az eljárás adatai alapján szabályértés elkövetése.

Bár a lehetőség adott, sem lopás, sem tulajdon elleni szabálysértés okán indított eljárásban nem találok az úgynevezett klasszikus kriminalisztikai szakértői területről ismert nyomrögzítéssel.

Gyakran előfordul, hogy a feljelentés nem tartalmazza a korábbiakban részletesen leírt konkrétumokat, nem a történet jogi szempontú összefoglalása, hanem tartalmilag teljes egészében a helyszínen intézkedő rendőrök írásbeli rendőri jelentése.

A kár tisztázására, ekként a vagyonban okozott értékcsökkenés pontos összezszerúségének a megállapítására több lehetőség is adott.

A legtöbb esetben a sértett egyszerű nyilatkozata lesz az irányadó kárösszeg, mely nézet támogatói azon hallgatóságos szabályra hivatkoznak, mely szerint az eljárás alá vont személy sem vitatja azt az esetek jó részében, ekként az ügy sommás jellege okán nincs szükség eseti kárszakértő bevonására sem. A kárösszegre tett nyilatkozat beszerzésére azonban előfordul, hogy nem maga a sértett kerül megnyilatkoztatásra, hanem jogi képviselőre nem jogosult személy, ekként pl. bolti lopások esetében

az üzletvezető helyett, a jogi személyiséggel bíró sértett képviselőjére nem jogosító biztonsági őr. Eseti kárszakértő bevonásával, főként falopás, technikai eszközök (telefon, laptop, stb.) esetén találkoztam. Az „aki más” ismer formula pedig már az okirati bizonyítás felvételét teszi indokolttá, például tulajdoni illetőség megállapításánál.

Csalás tipikus, a gyakorlatban előforduló esete az úgynevezett internetes csalás. Bizonyíthatósága számos nehézséget jelent, hiszen az internetes vásárlások alkalmával előforduló elégedetlen vásárlói bejelentések inkább a polgári jogi teljesítéssel összefüggő, esetleg kereskedelmi békéltető testületek hatáskörébe tartozó viták, nem pedig feljelentés.

Elkövetője, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el. Felderíthetőségének egyik komoly akadálya, hogy a feljelentő és az eljárás alá vont személy között az esetek többségében nagy földrajzi távolság van, ekként egy légtérben történő meghallgatásukra, szembesítésükre kevés a gyakorlati lehetőség, a meghallgatást az előkészítő eljárást lefolytató szerv megkeresés útján végzi. A nehézség tovább fokozódik a bírósági eljárásban, ahol a feljelentő választásának függvényében a feljelentés megtételekor (ez az esetek kb. 90%-ban a lakóhely szerinti rendőrkapitányság) rögzül a rendőrség, majd ennek megfelelően a bíróság hatásköre is. Ettől is nehezebb kérdés azonban, ezen cselekmények esetében, egy termék postára adását megelőzően és azt követően meglévő állapota, ekként a kár meghatározása, melynél itt is az esetek többségében a sértett nyilatkozata az első kiindulópont. Szakértő bevonására ilyen internetes csalás esetén a gyakorlatomban nem került sor, hiszen a szabálysértési eljárás már korábbi szakaszban megszüntetésre kerül a Szabs. tv. 83. § (1) bekezdés a.), b.), esetleg ba) pontjai alapján.

Fontos elhatárolási kérdést vet fel az országosan is elszaporodott falopások esete, amikor is a Btk. 370.§ (2) bekezdés bi) pontja alapján az erdőben jogellenes fakivágással elkövetett lopás már vétségi alakzatot jelent. Tettenérés, majd az eljárás megindulása esetén is az erdőről, erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 6.§-a ad támpontot az erdő fogalmának meghatározásakor. Mivel lábon álló egyedek kivágása esetén az elhatárolási kérdés a fa kivágásának

helyén alapszik - melyre az Országos Erőállomány Adattár adhat elsődlegesen információt - a vétségi illetőleg a szabálysértési alakzat elhatárolásához, így ezen cselekményeknél mind az illetékes földhivatal, mind a előbbi adattár összevetése indokolt.

VII.2. Tiltott prostitúció (Szabs. tv. 172. §)

„Aki a külön törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján hozott önkormányzati rendeletben a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi, szabálysértést követ el.”³⁵

Több kritika is megfogalmazódott az elmúlt években, hogy a prostitúció kezelésének törvényben rögzített közrendvédelmi szabályai a gyakorlatban nem érvényesülnek az eredeti elképzelésnek megfelelően. Nevében történt változást követően, azaz 2013. július 01. napjától tiltott prostitúció szabálysértés elkövetésének megállapítása kapcsán mai napig a legfontosabb kulcskérdés az elkövetési hely, valamint az orvosi igazolás léte.

„A védett övezet fogalmát a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény 4. § h) pontja definiálja, ez akként rendelkezik, hogy, „a közterületnek az e törvény, illetve a települési (Budapesten a fővárosi) önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) képviselő-testülete rendeletében meghatározott azon része, ahol a prostituált a szexuális szolgáltatásra nem ajánlkozhat fel, szexuális szolgáltatást nem nyújthat...”³⁶

A konkrét védett övezet fogalmát pedig ugyanezen jogszabályhely 7 §-a sorakoztatja fel, így példálózó jelleggel ide tartozik az autópálya, autóút 100 méteres körzete, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmények, egyházi szertartásokra szolgáló intézmények 300 méteren belüli környezete. Önkormányzat által kijelölt türelmi zóna hiányában a prostituáltak vagy vállalva a lebukás

³⁵ Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)

³⁶ Az Országos Bírósági Hivatal Az ÁROP képzés keretében a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartásról szóló 2012. évi II. törvény oktatása című tananyaga (2016.11.26.) szerzők: Dr. Kahler Iona, Dr. Nagy Antal, Dr. Szurdi Béla http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/s_trvzabalysertesi/lecke4_lap2.html (2016.11.26.)

veszélyét a zsúfoltabb lehetséges tanúkkal teli, ám védett övezetnek minősülő lakott területen végzik tevékenységüket, vagy a lakott területen kívüli elhagyatott városszéli részeken, temetők közelében, ahol a tanú begyűjtésének esélye nulla.

A tényállás megállapításához a cselekmény kapcsán sok esetben rendelkezésre áll az elkövető beismerő vallomása, azonban számos esetben az elkövető tagadásban van, védekezésében arra hivatkozik, hogy csupán a buszmegállóban várakozott, így az intézkedő járőr észlelése csupán egy, ezen védekezéssel szemben, mely sok esetben az eljárás megszüntetéséhez vezet. Az elkövetési magatartás a felajánlkozás, mely lehet aktív és passzív. A cselekmény rögzítésére szolgálhatnak a járőrautók fedélzeti kamerái, mely a prostitúció eredményes felderítését és visszaszorítását is elősegíthetné.

VII.3. Távoltartó határozat szabályainak megszegése (Szabs. tv. 168. §)

„168. § Aki a külön törvényben meghatározott ideiglenes megelőző távoltartó határozatban, vagy a megelőző távoltartó határozatban meghatározott szabályokat megszegi, szabálysértést követ el.”³⁷

A rendelkezést külön tartalommal a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény tölti meg, melynek lényege, hogy a rendőrség rendelheti el 72 óra időtartamra a távoltartást (ideiglenes megelőzős távoltartás), amennyiben a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan következtetni lehet. A távoltartást ezen idő lejártát követően a bíróság hosszabbíthatja meg, maximum 60 napig terjedő időre. Távoltartó határozat szabályainak megszegése szabálysértés megállapítása kapcsán az egyik legfontosabb kérdés, hogy az alaphatározat kézbesítésre került-e az eljárás alá vont személy részére, mely kézbesítés hiánya az őrizetbe vétel akadályát is képezheti a helyszínen. A kézbesítés a rendőrség feladata, azonban számos esetben az eljárás alá vont személy észlelve a bejelentést azonnal elhagyja a helyszínt, így a határozat vétívvel történő átadása nem történik meg igazolható módon a részére. Gyorsított bírósági eljárás esetén merülhet fel főként ennek észlelése, így már a bírósági tárgyalás elején megállapítható, hogy az

37 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)

őrizetbe vétel feltételi nem álltak fenn (tettenérés, gyanú hiánya), a tárgyalás megkezdését követően pedig az eljárás megszüntetésére kell, hogy sor kerüljön. A tulajdoni kötődés, ezen szabálysértés elkövetésénél irreleváns, azonban a helyszín rögzítése rajz, esetleg fényképfelvétel formájában nagy segítséget jelenthet, hiszen megyénkben is a kis településeken az ingatlanok kerítéssel részben vagy egészben körbe nem határoltak, azokhoz melléképületek tartoznak, így a szabálysértés egyéb bizonyítási eszköz beszerzése, rögzítése hiányában nem bizonyítható kétséget kizáró módon. Szintén gyakorlati kérdés, hogy amennyiben a helyszínen nem történik konkrét tanúkutatás, az egyetlen kézenfekvő és bejelentéssel élő bántalmazott tanú hogyan szembesíthető az eljárás alá vont személlyel a távoltartó határozat időtartama alatt.

VII.4. Garázdaság (Szabs. 170. §)

„170. § Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.”

A kihívó közösségellenesség lényege, hogy az elkövető a társadalmi elvárásoknak, együttélési szabályoknak nyíltan, tudatosan szembeszegül, magatartása provokatív. A szabálysértés megállapíthatósága során azonban az elkövetési magatartást komplex módon kell vizsgálni, hiszen például diszkóban, szórakozóhelyen történő hangosabb szóváltás nem biztos, hogy alkalmas riadalom keltésre, megbotránkoztatásra. A helyszínen végzett tanúkutatás segíthet ennek a vizsgálatában, hiszen az elkövető sokszor az elkövetés és az intézkedés során is ittas állapotban van, később a történetekre teljes egészében nem emlékszik, de sok esetben arra sem, hogy hogyan került a rendőrség fogdájára. Tanúkutatás, vagy tanúvallomás rögzítésének hiányában a gyorsított bírósági eljárás komoly nehézségek elé néz. A kihívóan közösségellenesség tényére - mely egyébként megkülönbözteti a csendháborítástól és a becsületsértéstől - bizonyíték kell, hiszen az ügyben keletkezett rendőri jelentés csupán okirati bizonyítékként vehető figyelembe. Fontos továbbá a garázdaság bűncselekményi alakzatától történő elhatárolása, mely az erőszak, erőszakos jelleg felbukkanásával válik szükségszerűvé. A kialakult gyakorlat itt erőszakos magatartás alatt érti a támadó jelleget hordozó egyéb fizikai ráhatást is azzal,

hogy nem kell testi sérülésnek bekövetkeznie.

VII.5. Járművezetés az eltiltás hatálya alatt (Szabs. tv. 176. §)

„176. § Az a járművezetéstől eltiltott személy, aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt annak érvényesülési körébe tartozó járművet vezet, szabálysértést követ el.”³⁸

Ezen szabálysértés esetében is - csakúgy, mint a távoltartó határozat szabályainak megszegése szabálysértés esetén - a bizonyíthatóság legfontosabb momentuma, hogy már a helyszíni intézkedés során információnak kell rendelkezésre állnia az eltiltó határozat szabályszerű kézbesítésére vonatkozóan. Szabályszerű kézbesítés hiányában nincs helye álláspontom szerint őrizetbe vételnek sem. Fontos tisztázandó körülmény az előkészítő eljárás során, hogy az eltiltás „teljes” vagy esetleg járműkategóriára korlátozott-e, továbbá annak megállapítása, hogy a tettenérés során vezetett gépjármű pontos milyen kategóriát képvisel (pl: Family Frost reklám autó). Nem egyszerű kérdés sok esetben az sem, hogy pontosan ki vezette az adott gépjárművet, hiszen tettenérés ellenére is előfordul, hogy az eltiltás hatály alatt álló személy a megállás, azaz a konkrét rendőri intézkedésre már helyet cserél egy a gépjárműben utazó másik személlyel. Itt is nagy segítséget jelentet a fedélzeti, illetve közterületi kamerafelvétel, melynek segítségével vezető pontosan beazonosításra kerülhet.

VII.6. Közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértés (Szabs. tv. 224. §)

„224. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendeletben (a továbbiakban: KRESZ) meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 217-222. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, szabálysértést követ el.

(2) A KRESZ 40-41. §-ának, valamint más megállási, várakozási vagy táblával jelzett behajtási tilalom vagy korlátozás megszegése esetén a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”³⁹

A közlekedéssel kapcsolatos szabálysértéseket a Szabs. tv. XXVIII. fejezete tartalmazza, ezen belül a

38 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)

39 Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)

közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértés elkövetése a szabálysértési hatóság határozatával szemben előterjesztett kifogás alapján a Szabs. tv. 108. §-ban foglalt eljárás alapján kerül a bíróság látókörébe. A Szabs. tv. 102. §-ban foglaltaknak megfelelően amennyiben az adott ügyben a tényállás világos és tisztázott és nincs szükség sem az eljárás alá vont személy meghallgatására, sem egyéb más személy tanúkénti meghallgatására, vagy más egyéb bizonyíték beszerzésére, a szabálysértési hatóság az ügy érdemére nézve határozatot hoz. Ezen szakasznál az eljárás alá vont személy előtt áll annak lehetősége, hogy az ügyben álláspontjának kifejtésére meghallgatását kérje. A meghallgatást követően a szabálysértési hatóság korábbi határozatát visszavonva újabb határozatot hoz, mely esetében van lehetőség, bírósági út igénybevételére kifogás előterjesztésére. A bíróság ezt követően hivatalból vagy kérelemre tárgyalást tart az ügyben, ahol természetesen lehetőség van bizonyítás felvételére, melynek leggyakoribb eszközei a tanúmeghallgatás, valamint a szakértői bizonyítás.

„A balesetek megítélése, a vétkesség eldöntése gyakran bonyolult, különleges szakértelmet igénylő feladat. Mind gyakrabban veszik ezért igénybe mind a hatóságok, mind a bíróságok az igazságügyi közlekedési szakértők segítségét. A közlekedési szakértőnek a közúti balesetre vonatkozó szakvéleményében állást kell foglalnia a baleset műszaki, forgalmi okairól és a baleset elkerülhetőségéről.”⁴⁰

A szakértő bevonását (indítvány) követően a részére feltett kérdések iránya, mélysége határozza meg jórészt a vizsgálati területét. Az iratok rendelkezésre bocsátását követően a szakértő a baleset bekövetkezésére vonatkozóan egyedi vizsgálati módszerrel részletes vizsgálatot készít, melyben a számítási eredmények alapján számot ad többek között az időjárás, láthatósági viszony kapcsolatára, a haladási sebességre és annak változására, a keletkezett károkra, és a jármű mozgásváltozására.

A számítógépes program azonban elő adatokra épít, melyek nagy része a cselekmény felderítését jelentő helyszíni intézkedés, valamint a szabálysértési hatóság eljárásban képződik.

40 <http://igazsagugyiszakerto.hu/2011/04/kozlekedesi-szakerto/> (2016.11.26.)

„A 9/2006. (II.27.) IM rendelet alapján közlekedési ügyekben az alábbi szakértők adhatnak véleményt:

1. közúti közlekedésbiztonsági műszaki (balesetelemzés); 2. gépjármű, közlekedési, műszaki (javítás, karbantartás, járműértékelés); 3. közúti jármű vizsgálati szakért; 4. közúti közlekedési forgalmi szakértő. „⁴¹

Baleset technikai elemzése során szükséges:

- krétarajz (pl. féknyom kezdő és végpontjának rögzítéséhez)
- fényképfelvétel (pl. látási, észlelési viszonyok megállapításához)
- kamerafelvétel (pl. helyszín, forgalmi viszony megállapítására)

A tanúvallomás fontosságáról már a korábbiakban is írtam, de természetesen közlekedési baleset esetén is a „bizonyítékok királynőjeként” is ismert tanúvallomás az, amely a fontos körülmények és szabálysértési felelősség megállapításánál is ügydöntő lehet. A közlekedési szakértőt szakértőként, szakközreműködőként, de szemlebizottság tagjaként is igénybe vehetik egy baleset esetén.

Azt kijelenthetjük, hogy mind a szabálysértési hatóság eljárása alatt, mint a bírósági eljárás során legfontosabb feladata a baleset rekonstrukciója, azaz, hogy a „*bekövetkezett eseményt kiindulási helyzettől a véghelyzetig a rendelkezésre álló adatok alapján bármelyik időpillanatban objektíven meghatározza.*”⁴²

„Közel száz éve annak, hogy Hans Gross a következőket írta: „A nyomozó számára a helyszíni szemlejegyzőkönyv tevékenységének próbaköve. Sehol sem mutatkozik meg olyan teljességgel és annyira egyértelműen, mint a szemlejegyzőkönyvben a nyomozó tehetsége, gondolkodásának logikája, megfigyelő képessége, céltudatossága egyik oldalról, és bátortalansága, tehetetlensége, a

41 Dr. Bíró Gyula: A közúti közlekedési bűncselekmények szabályozás és nyomozás, kiemelt figyelemmel az új büntetőjogi változásokra <http://www.peschor.hu/periodika/XIII/birogy.pdf> (2016.11.26.)

42 Balogh Endre: Balesetek rekonstruálása fotók alapján <http://www.gjt.bme.hu/content/balogh-endre-balesetek-rekonstrualasa-fotok-alapjan> (2016.11.26.)

magabiztosság hiánya, a megfigyeléseinek rendszertelen volta a másíkról.” (Hans Gross: Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik. 2 vols., 1893.) „⁴³

VIII. Összefoglalás

A kriminalisztika akár a jellegét, akár funkcióját vizsgálva számos tudományterülettel áll kapcsolatban a bűnügyi tudományokon kívül. „A kriminalisztika így kapcsolatban áll minden olyan jogággal, melynek rendelkezéseit a nyomozás során alkalmazni kell...

...A nyomozás során vizsgálendő kérdések körébe, a bizonyítás tárgyához adott esetben másféle - pl. szabálysértési, államigazgatási (közigazgatási), polgári jogi és más - kérdések is hozzátartozhatnak, ami tovább bővíti a kriminalisztika jogtudományokhoz fűződő kapcsolatait. „⁴⁴

Dolgozatomban a kriminalisztikát, azaz a felderítés, mint a bizonyítás és az igazságszolgáltatás legfontosabb alapkövét a szabálysértési ügyek szempontjából igyekeztem bemutatni, kitérve a jogászai gyakorlatom során tapasztalt gyakorlati problémákra.

Bár a több száz éves büntetőjogi kriminalisztika eszközökhöz képest a szabálysértések felderítése és azok bizonyítása még gyerekcipőben jár, bízom benne, hogy ez a multidiszciplináris tudományág a hatályos jogi szabályok alapján lehetőséget biztosít a tudományosan megalapozott eszközök mindennapos alkalmazására a kisebb ám elképesztő ügymennyiséggel dolgozó jogterületeken, mint szabálysértési jog is, mely a bűnözés, mint nem kívánt társadalmi jelenség visszaszorítása, azaz bűnmegelőzés szempontjából is közös érdekünk.

43 Dr. Bíró Gyula: A közúti közlekedési bűncselekmények szabályozás és nyomozás, kiemelt figyelemmel az új büntetőjogi változásokra <http://www.pecshor.hu/periodika/XIII/birogy.pdf> (2016.11.26.)

44 Kriminalisztikai jegyzetek és tanulmányok, Rendőrtiszti Főiskola Kriminalisztika http://rtk.uni-nke.hu/downloads/tanszekek/krimcs/klasztikai/Tanszék_rimi_alapism_j.pdf (2016.11.26.)

Felhasznált irodalom:

- http://www.rakocziderecske.sulinet.hu/files/2_JOGI_S_KZIGAZGATSI_ISMERETEK_II_szablysrtsi_alpismeretek.pdf (2016.11.20.)
- https://books.google.hu/books?id=EtyKAWAAQBAJ&pg=PT579&lpg=PT579&dq=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9s++magyarorsz%C3%A1g&source=bl&ots=CIQLsRSxX&sig=7js_loqopD651m9pPWwBf2hD1A&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwiWpbuYyrTQAhWCyRQKHezHDMwQ6AEIRDAH#v=onepage&q=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9s%20magyarorsz%C3%A1g&f=false (2016.11.18.)
- WIKIPÉDIA Deák-féle btk. https://hu.wikipedia.org/wiki/De%C3%A1k-f%C3%A9le_btk. (2016.11.18.)
- Cserép Attila: Szabálysértési jog Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar oktatási segédanyag 2008 users.atw.hu/iguala2007/4-felev/kozig3/doc/Szabsjegyzet.doc (2016.11.21.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.18.)
- dr. Cserép Attila, dr. Fábán Adrián, dr. Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez https://books.google.hu/books?id=EtyKAWAAQBAJ&pg=PT579&lpg=PT579&dq=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9s++magyarorsz%C3%A1g&source=bl&ots=CIQLsRSxX&sig=7js_loqopD651m9pPWRwBf2hD1A&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwiWpbuYyrTQAhWyRQKHezHDMwQ6AEIRDAH#v=onepage&q=szab%C3%A1lys%C3%A9rt%C3%A9s%20magyarorsz%C3%A1g&f=false (2016.11.18.)
- Dr. Ibolya Tibor óravázlata alapján: ibolyatibor.atw.hu/Sajat/11.doc (2016.11.21.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.18.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.18.)
- <http://users.atw.hu/fakultacio/szabsertes.htm> (2016.11.22)
- 1998. évi XIX. tv. (B.e.) : http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99800019.TV (2016.11.19.)
- Dr. Gödöny József: Bizonyítás a nyomozásban Országos Kriminálisztikai Int. Tud. Kiadványai Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest 1968 év
- Katona Géza-Kertész Imre: A bűn nyomában Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979. év

- Szabs. tv. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016. 11. 19.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV 2016.11.21.
- 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37.szám Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport
http://www.kuriabirosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_5.pdf
(2016.11.21.)
- http://willofjehovah.com/Family%20History/handwrtg_Thornt_ID.html www.forensic-evidence.com (Handwriting Identification Meets Dauber...Again!) (2016. 12.15.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV
- 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37.szám Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport
http://www.kuriabirosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_5.pdf
(2016.11.21.)
- <http://profunduslibrum2.blogspot.hu/2012/06/lomb-kato-igy-tanulok-nyelveket-egy.html>
(2016.11.22.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.22.)
- http://www.mrszki.hu/images/docs/rendeszetiagazati/segedanyagok/kriminaliszt_krimologia.pdf (2016.11.22.)
- Dr. Péter-Szabó Tamás: A szabálysértési bíróság elé állítás szabályai és gyakorlati kérdései
fiatalkorúak ügyében([http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peter-szabo_tamas__szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruak\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/peter-szabo_tamas__szabalysertesi_birosag_ele_allitas_fiatalkoruak[jogi_forum].pdf))
- Király Tibor: Büntetőeljárás jog
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_buntetoeljarasi_jog/ch14s02.html (2016.11.22.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.23.)
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)
- Az Országos Bírósági Hivatal Az ÁROP képzés keretében a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartásról szóló 2012. évi II. törvény oktatása című tananyaga (2016.11.26.) szerzők: Dr. Kahler Ilona, Dr. Nagy Antal, Dr. Szurdi Béla

[http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/s_trvzabalysertesi/lec
ke4_lap2.html](http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/elearning/s_trvzabalysertesi/lec
ke4_lap2.html)

- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV (2016.11.26.)
- <http://igazsagugyiszakerto.hu/2011/04/kozlekedesi-szakerto/> (2016.11.26.)
- Dr. Bíró Gyula: A közúti közlekedési bűncselekmények szabályozás és nyomozás, kiemelt figyelemmel az új büntetőjogi változásokra <http://www.pecshor.hu/periodika/XIII/birogy.pdf> (2016.11.26.)
- Balogh Endre: Balesetek rekonstruálása fotók alapján <http://www.gjt.bme.hu/content/balogh-endre-balesetek-rekonstrualasa-fotok-alapjan> (2016.11.26.)
- Kriminálisztikai jegyzetek és tanulmányok, Rendőrtiszti Főiskola Kriminálisztika http://rtk.uni-nke.hu/downloads/tanszekek/krimcs/klasztikai_Tanszék_rimi_alapism_j.pdf (2016.11.26.)

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

1998. évi XIX. tv a büntetőeljárásról (B.e.)

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (Szabs. tv.)